

Dünyanı qana çalxalayan müharibələr, işğalçı ordular zaman-zaman insanlara faciələr yaşadıb. XX əsrin 90-cı illərindən başlayaraq Azərbaycan xalqı da qanlı-qadalı tale yaşadı, 1-ci və 2-ci Qarabağ müharibəsində on minlərlə soydaşımız şəhid oldu, yaralandı, əlilə çevrildi.

...30 illik bu Vətən səvəsi zamanı xalqımızın içindəki nisgil, ağır düşməne qarşı qisas andına çevrilmişdi. Müqəddəs Qarabağ torpaqlarımız sahiblərini gözləyirdi. Vətən müharibəsində Qarabağımız azad oldu. Xaribüllüllü torpaqlarımız rahat nəfəs almağa başladı. Müzəffər Ordumuzun yenilməzliyi cahana səs saldı. Şəhidlərimizin qəhrəmanlığı, igidlərimizin cəngavərliyi ilə öyündük.

44 günlük Vətən müharibəsinin qəhrəmanlarından biri, Azərbaycan Ordusunun Təlim Tədris Mərkəzinin rəisi, polkovnik Nizami Mövlanovla söhbətimiz bütün bunlar barədədir.

– Təəssüf ki, Qarabağ səvəsi qəhrəmanlarının bir çoxu əbədiyyətə qovuşub. Allah onlara rəhmət ələsin. Yaşayan qəhrəmanımızla həmsəhbət olmaq qəhrəmanlıqla canlı təmas deməkdir. Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı kimi özünü necə hiss edirsiniz?

– Şükürlər olsun. Bundan da gözəl gün ola bilməmi? Qələbə ruhu hər birimizin cəhrəsinə xoşbəxtlik əhvalı gətirib. Xüsusilə, fəxr edirəm ki, mən Zəfər qazanmış bir ordunun zabitiyəm.

– *Gəlin sizi qəhrəmanlıq zirvəsinə ucaltmış yola nəzər salaq.*

– Mən 1976-cı il 16 oktyabr tarixində Quba rayonunun Utuq kəndində doğulmuşam. Valideynlərim müəllim olub. Məni hərbiç olmağa atam istiqamətləndirib. Böyük qardaşım Tərlan Cəmiş Naxçıvanski adına Hərbi Liseydə oxuyanda yaxşı mənada onun geydiyi kursant paltarına həssaslaşdım. Hətta o, tətilərdə evimizə gələndə qardaşımın paltarını geyinirdim. Elə bu marağın təsiri olaraq, 1991-ci ildə qardaşım liseyi qurtaranda, onun davamçısı mən oldum. Fəxr edirəm ki, Azərbaycan Ordusunda ailəlikə xidmət edirik. Qardaşım polkovnikdir. Birinci Qarabağ müharibəsində iştirak edib. 2016-cı ildə Aprel döyüşlərində və Vətən müharibəsində də döyüşüb, 2022-ci ildə Anti-terror əməliyyatlarında Vətəne borcunu ləyaqətlə yerinə yetirib. Qardaşım oğlu zabitdir. Digər bir qardaşım da zabit olmağa hazırlaşır. Ailəmizdə hərbiçilərin sayı ildən-ilə çoxalır və mən bununla fəxr edirəm.

– *Siz Cəmiş Naxçıvanski yolunun davamçılardan birisiniz. O, Azərbaycanın məşhur hərbi xadimi, diviziya komandiri olub. Kəngərtilər nəslinin sonuncu generalıdır. Çox təəssüf ki, belə bir hərbiçimiz Stalin repressiyasının qurbanı olub. Cəmiş bəy 1938-ci ildə Lefortovo həbsxanasında güllələnib. Onun adını daşıyan Hərbi Liseydə təhsil almaq, şübhəsiz, sizi Vətəne onun kimi xidmətə hazırlayır.*

– Əlbəttə, Cəmiş Naxçıvanski adı mənim üçün örnək olub. Tək bir faktı deyim ki, o, Bakının daşnak ermənilərindən təmizlənməsində türk qoşunları ilə birgə iştirak etmiş və ingilislərə arxalanan “Sentrokaspi Diktaturası” qüvvələrinə qarşı qəhrəmanlıqla döyüşmüşdür. Cəmiş Naxçıvanski 1920-ci ilin martında isə Şuşada daşnaklara qarşı hərbi əməliyyatlarda iştirak etmişdir. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin hərbi naziri, artilleriya

generalı Səməd bəy Mehmandarov Cəmiş Naxçıvanski 2-ci Qarabağ süvari alayının komandiri təyin etmişdi. Sovet hakimiyyəti illərində də məşhur hərbiç xidmətinə davam etdirmişdir. Çox təəssüf ki, XX əsrin 30-cu illərinin ortalarında repressiyanın qara kabusu ermənilərin fitvası ilə onun da taleyinə amansızlıqla ölüm hökmü oxumuşdur. Biz hərbiçilər həyatını Azərbaycanın varlığı naminə qurban verən vətənpərvər insanların ömür kitabını oxuyub qeyrat, hünər dərsi alırıq.

Ümummilli lider Heydər Əliyev həyatdan nakam getmiş görkəmli hərbiçimizin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi ilə bağlı tarixi qərar verib və bu məktəbi azərbaycanlı balalarına hədiyyə edib. Sovet zamanında belə bir statusda hərbi lisey açmaq müstəsna nüfuz və cəsarət tələb edirdi. Təsəvvür edin, o illərdən başlayaraq həmin məktəbin məzunlarının sayı ildən-ilə çoxalırdı. İndi bu hərbiçilərin bir çoxu “Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı” və “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adlarını şərəflə daşıyırlar. Əlbəttə, onların içərisində şəhid qəhrəmanlarımız da çoxdur. Bu şanlı tarixi balalarımıza öyrətməliyəm ki, onlar vətənpərvərlik ruhunda böyüsunlər.

– *Bəli, bu məktəbin məzunlarından 11 nəfəri isə “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” fəxri adlarına layiq görülmüşlər. Hərbi liseydə “Şəhidlər” muzeyi də yaradılıb.*

– Azərbaycan Ordusunun zabıt korpusunun əsası – bünövrəsi bizim Hərbi Liseyin bazası əsasında yaradılıb. Mən həmişə bu məktəbə müqəddəs ocaq kimi baxmışam. Çünki 1971-ci ildən başlayaraq orada Azərbaycanın milli kədr potensialı formalaşmağa başlayıb. Sovet dövründə bu məktəbi qurtaran məzunlar keçmiş ittifaqın ən nüfuzlu ali hərbi təhsil ocaqlarına göndərilirdilər. Mənim qardaşım Tbilisidə Ali Artilleriya Məktəbində təhsil alıb. Bütün bunlar Heydər Əliyevin siyasi uzaqgörənliyi və milli iradəsi sayəsində həyata keçirilirdi. O illərdən başlayaraq, Naxçıvanski adına Hərbi Liseydə gələcək Azərbaycan Ordusunun təməl daşları hörlürdü. Ona görə də, Azərbaycan Ordusu yenilməzdir, məğlubedilməzdir.

Mən fəxr edirəm ki, o məktəbin yetirməsiyəm. Liseyi bitirəndən sonra Bakı Ali Ümumqoşun Məktəbinə (Bakı Ali Birləşmiş Komandanlıq Məktəbi) daxil oldum. 4 il tankçı ixtisasına yiyələndim. Təhsil aldıqdan sonra müxtəlif yerlərdə hərbi xidmətimə yerinə yetirmişəm.

– *Deyərlər ki, ordu illərlə təlim keçir - bir gün imtahan vermək üçün. Bu mənada 2020-ci ilin 27 sentyabr tarixini xatırlayaq.*

– İnanın, bu tarixi günü biz səbrsizliklə gözləyirdik... Ordu və cəmiyyət olaraq, hamımız Vətən üçün döyüşə hazır idik. Elə bil, su üçün susamışdıq. 27 sentyabrda rəhbərlik etdiyim hərbi hissə ilə Horadiz, Lələtəpə istiqamətindən əks hücumə keçdik. Düşmənin illərlə bərkidilmiş müdafiə xəttini yararaq hücumu davam etdirdik.

Bir anlıq əsgərlərin, zabıtlərin üzünə baxdım. Gözlərinə heç nə görünmürdü, ancaq “İrəli!” kəlməsini eşidirdim. Vətən torpağını azad etmək üçün ölüm-dirim səvəsi kimsəni qorxutmurdu. Döyüş ruhu son dərəcə yüksək idi. Ali Baş Komandanın təbrikləri oxunduqca, ordu, sanki lərzəyə gəlirdi. Ölümün xofunu qıran döyüşçülərimiz yəralı halda vuruşurdular. Hər bir ərazi boşaldıqca hamı bir ağızdan zəfər təntənəsi

ilə deyirdi: “Qarabağ Azərbaycandır!”

Qələbəmizin hər günü, hər saati canlı qəhrəmanlıq dastanı idi. Bu necə döyüş ruhu, ölməzlik qoşusu idi, İlahi?! Vətən, sənin adına, suyuna, torpağına qurban olum. Bu meyqanda ölüm nədir, bilməz olduq. Dağlarımız, çaylarımız, meşələrimiz pişvazımıza çıxmışdı. Sevincdən ağlayanlar da vardı. Elə bir döyüş olmadı ki, biz bir addım geri çəkilib. Yəralı halda vuruşan oğullar qəhrəmanlıq tariximizin canlı əfsanələridir. Bir əsgərimizin ayağı sınmışdı, ağlayırdı ki, mən geri çəkilib bilmərəm. Bax belə, düşmənin bağrını yarırdılar. Yenilməz döyüşçülərlə keçilməz sədləri, mövqeləri yarırdı, düşmənin müqaviməti boş çıxırdı.

– *Döyüş yolunuz Cəbrayıl, Füzuli, Xocavənd, Şuşadan keçib. O günləri necə xatırlayırsınız?*

– Xatirələr çoxdur. Məni ən çox mütəəssir edən bilirsiniz nə idi? Əsgər sonuncu tikəsini, suyunu mənə vermək istəyirdi. Nə vaxtdır heç nə yemirdim, deyə. Əlbəttə ki, mən özümü tox tutub əsgərimi inandırmaıyrdım. Dedim ki, oğul, narahat olma, mən acamışam. İcimdə sanki təlatüm qopurdu, İlahi, mənim tabeliyimdə olan döyüşçü özünü yox, məni düşünürdü. Başqa bir hadisə danışım. Yağışlar ara vermədən yağırı, paltarlarımız suyun içində idi. Atəş altında nəşə yemək, dincini almaq mümkün olmurdu, bütün bunlara dözmək lazım idi. Bax belə anlarda insan xarakteri üzə çıxır, bir də gördüm ki, zabıt yoldaşım çantasındakı bir cüt corabı çıxarıb dedi: “komandır, al geyin, ayaqların isti olsa, xəstələnməyəcəksən. İnanın, indi bunu danışanda, o hissirləri yaşayanda gözlərim dolur.

Bütün şəxsi həyat biri-birinə qardaş idi. Əsgərdən tutmuş zabıtə qədər. Xüsusilə hamı komandiri qoruyurdu. Bu məhəbbət, izzətin fəvqində Vətən, torpaq sevgi-

si dayanırdı. Belə humanizm ilə cəsarəti, peşəkərlığı, intizamı vəhdətdə olan ordular çox az olub. Zabıt heyətinin şəxsi nümunəsi əsgərlərimizə örnək idi. Biz işğalçı orduya qarşı döyüşürdük. Öz torpağımızda qanımız tökülürdü. Şəxsi heyətin inam hissi o qədər güclü idi ki, ancaq irəliyə doğru gedirdik. Əsgərlərimin də, zabıtlərimin də hər biri qəhrəmandırlar. Elə buna görə də Vətən müharibəsinin hər günü, hər saati yazılmalıdır ki, gələcək nəsillər oxuyub ağah olsunlar, bu torpaqlarda necə qəhrəmanlıqlar yaşanıb. Qoy, xalqımızın və dövlətimizin gücü ilə fəxr etsinlər.

– *İlk şəhidiniz harada oldu?*

– Ön xəttin yarılmasında, Lələtəpə istiqamətində şəhidlərimiz oldu. Cəbrayılın Ruzgar kəndi istiqamətində ön xətti yarmalı idik. Düşmənin dəfələrlə əks hücum keçirsə də, bizi mövqelərimizdən çıxara bilmədi. Hər şəhid verdikə, ürəyimiz dağılanırdı. Biz döyüşə başlayanda bildirdik ki,

canın Zəfərini həkk etdi. Cahana sığmayan qəhrəman oğullar yetişdirən Ana Vətən 30 ilə yaxın torpaq, yurd həsrəti ilə yaşayan həmvətənlərimizi bağrına basdı. Bir hərbiçi kimi deyirdim ki, Qələbəmiz bütün yəralılara, şəhid ailələrinə məlhəm oldu.

– *Qarabağda dəfələrlə ölümlə üz-üzə gəlmisiniz, yəralanmışınız...*

– Mən bu döyüşlərdə qəlpə yararı, partlayış travmaları almışam. Ağır yəralanmışam isə 2014-cü ildə Ağdamda olub. Atəşkəs olsa da, ermənilər tez-tez hücumlar edirdilər. Həmin ilin iyun ayında Ağdamda döyüşlər oldu. Hətta bu barədə Ermənistanı irad da tutuldu.

Müzəffər Ordumuzun peşəkərlığı sayəsində 2023-cü ilin anti-terror əməliyyatlarında 23 saata düşmənin tam tərksilah oldu. Torpaqlarımızın suverenliyi tam bərpa olundu. Ali Baş Komandanın Xankəndində Azərbaycan Bayrağını qaldırmağı tarixi Qələbəmizin göstəricisidir. Biz hərbiçilər

sonsuz qürur hissi keçiririk ki, bu Zəfərdə biz xalqın və dövlətin etimadını doğrultduq, çünki bütün Azərbaycan, dünyadakı azərbaycanlılar ümidlərinə biza bağlanmışdılar. Nisgilli Qarabağ sahiblərini həsrətlə gözləyirdi. Mülki əhalidə də elə bir birlik gördük ki, bu xalq o qalıbiyyətə, o Qələbəyə layiqdir! Məni Vətən Müharibəsi qəhrəmanı adına layiq görən komandanlığma, Ali Baş Komandanı minnətdarlığımı bildirirəm. Rəhbərlik etdiyim şəxsi heyətə demişəm, bu gün də təkrar edirəm ki, hər bir əsgərimlə, zabıtlə birlikdə bu adı qazanmışam.

– *Şuşa azad olandan sonra, qələbəmizin birinci ildönümü şərəfinə Zəfər günümüz Cıdır düzündə keçirildi, Qəhrəmanlar, Zəfər, Qarabağ ordenli hərbiçilərimiz ilə bir yerdə siz də orada idiniz.*

– Gözlənləri yada saldıq. Cıdır düzündə Ali Baş Komandanla, Birinci vitse-prezident Mehriban xanımla Qələbəmizin şanlı tarixini qeyd etmək qürurverici idi. Həmin günü çoxlu şəkillər çəkirdik. Cənab Prezident bir daha bizzə öz ürək sözlərini, arzularını çatdırı.

– *Bu gün siz Azərbaycan Ordusunun Təlim Tədris Mərkəzinə rəhbərlik edirsiniz. Vətən Müharibədi Qəhrəmanı kimi məsuliyyətiniz ikiqat böyükdür.*

– Layiq görüldüyüm şərəfli adın öhdəliyi çoxdur. Mən xidmətim boyu çalışmışam ki, tapşırığı layiqincə yerinə yetirirəm. Məsuliyyət insanın özünün-özünə tapşırığıdır. Bu mərkəzə rəis təyin olunmamışdan əvvəl Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutda rəis müavini işləyirdim. Gələcəyimiz olan zabıtlərin təlim - tərbiyəsi və tədrisi ilə məşğul olurduq. Müasir Azərbaycan Ordusunun zabıtlərinə peşəkar hazırlamaq üçün bütün imkanlardan yararlanırıq.

Hazırda burada ehtiyat zabıtləri yetişdiririk. Onlara ixtisas kursları keçirik. Gizirlər üçün də kurslar fəaliyyət göstərir. Hərbi qulluqçuları digər ixtisaslar üzrə də hazırlayırıq. Milli Müdafiə Universitetinin rektoru general-mayor Gündüz Əbdülovun rəhbərliyi altında təhsil istiqamətində işlərimizi daha da təkmilləşdiririk. Müddətdən artıq hərbi xidmət keçənlər üçün də kurslarımız var.

– *Şuşa zəfərini harada qarşıladınız?*

– Şuşakənd və Muxtarəkənd istiqamətində, Xankəndiyə gedən yolda eşitdik bu zəfəri. Gecə idi. Dedilər cənab Prezident xalqımızı qələbə münasibətilə təbrik edib. Sevincdən hamının gözləri yaşarmışdı. Həyatım boyu belə mənzərə görməmişdim. Ağlayan kim, gülən kim, qucaqlaşan kim. Bu sevinc bütün ömrümrə bəs edər. Bu günü də görə bildik. Zəfərimiz mübərək! Ali Baş Komandanımız sağ olsun ki, biz hərbiçilərə qələbə qazanmaq şansı verdi. Elə bu vaxt biza atəşkəs komandası verildi. Dünya, sanki bizim idi. Səhəri yuxusuz açdıq. Onsuz da müharibə yuxularımızı bizdən almışdı. Qarabağdakı, xüsusilə Şuşadakı Zəfərimizi qazanan Azərbaycan Ordusu dünya qəzetlərinin mənsətlərinə Azərbaycan

Vaxtla Təlim-Tədris Mərkəzində dərs deyirdim. Hazırda işlərin çox olmasına baxmayaraq, bəzi dərslərdə iştirak edirəm. Bütün növ silahlarla bağlı məşğələlərə də nəzarət edirəm. Bildiklərimi öyrətmək istəyirəm ki, bizim davamçılarımız peşəkar hərbiç olsunlar. Çalışırıam ki, Azərbaycan Ordusunun milli kədr bazasının daha da gücləndirilməsində bu mərkəzin rolu artsin. Sonda bir daha şəhidlərimizin ruhu və onların ailələrini qarşısında baş ayıram. Mən bu Vətənin, şair demiş “müsəlləh” əsgəriyəm.

– *Sizə Vətənimiz və dövlətimizin əmin-amanlığı naminə xidməti işində uğurlar arzulayıraq.*

Kəmalə ABDİNOVA
XQ